

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.007.083
у Національній академії внутрішніх справ,
МВС України,
03035, м. Київ, площа Солом'янська, 1

ВІДГУК

**опонента – доктора юридичних наук, доцента Циганюк Юлії
Володимирівни на дисертацію Шрамка Олександра Михайловича на тему
«Використання спеціальних знань під час розслідування корупційних
кримінальних правопорушень», подану на здобуття ступеня доктора
філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми. Наукову проблему використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень можна вважати такою, що ніколи не втратить своєї актуальності з часів додержавних суспільних утворень і по сьогодні. Водночас розвиток відносин, в тому числі науково-технічного прогресу, а також правовідносин, призводить до процесу удосконалення використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень. Під час такого удосконалення виникають чимало проблемних питань: криміналістичної класифікації корупційних кримінальних правопорушень, участі спеціаліста та експерта під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень, форм використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень тощо. Втім, усі ці проблемні аспекти здатна роз'яснити наука.

Водночас, не можуть не викликати занепокоєність науковців помилки правозастосування окремих норм чинного законодавства, що регулюють питання з використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень, існуючі прогалини та колізії. Все це беззаперечно є підґрунтям глибокого теоретичного осмислення окресленої проблеми на рівні дисертаційного дослідження.

Тому обрана для дослідження тема перебуває у повній відповідності з проблемними питаннями криміналістики та кримінального процесу і практики діяльності спеціалістів, судових експертів, органів досудового розслідування, прокуратури і суду, адвокатської діяльності та є актуальним науковим завданням.

Вибір дослідження про використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень заслуговує на будь-яку підтримку, оскільки тема зумовлена сучасними потребами криміналістики та кримінального процесу. Відповідно до цього визначена мета та завдання дослідження. Безперечно, що ця робота з'явилася своєчасно й не випадково, як

належна відповідь на запити сьогодення. Вона є значним внеском у науковий потенціал.

Актуальність та значущість цієї теми підкреслює те, що вона виконана відповідно до Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015, і Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 року. Тематика роботи відповідає Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років, затвердженого наказом МВС України від 16 березня 2015 року № 275, передбачена планами науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Національної академії внутрішніх справ (НАВС). Тему дисертації затверджено Вченою радою НАВС 30 жовтня 2018 року (протокол № 17) й уточнено 26 лютого 2021 року (протокол № 8), внесено до переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави та права, схвалених відділеннями Національної академії правових наук України (реєстр. № 930, 2018 рік).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація за своїм змістом є цілісним дослідженням обраної проблематики. Всі структурні елементи роботи поєднуються в єдине ціле за законами формальної логіки. Викладення матеріалу є логічно послідовним.

Зміст дисертаційної роботи О.М. Шрамка відповідає встановленим вимогам. Дисертація складається із анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Заслуговує на увагу вдало визначена автором мета дослідження, яка полягає у розробленні теоретичних положень та науково обґрунтованих рекомендацій щодо використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень. Для досягнення цієї мети дисертант виокремив ряд завдань, для розв'язання яких застосував у комплексі загальнонаукові методи (спостереження, порівняння, опису, класифікації), а також спеціальні методи: історико-правовий, системно-структурний, догматичний, формально-логічний, соціологічні, статистичний.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій. В поданій до захисту дисертації сформульований ряд важливих висновків, пропозицій і рекомендацій, що є новими для науки 081 «Право», а також достатньо аргументованими та виваженими.

До найбільш вагомих результатів дослідження, що характеризують її новизну, необхідно віднести:

вперше:

- здійснено криміналістичну класифікацію корупційних кримінальних правопорушень залежно від значущих для використання спеціальних знань окремих елементів криміналістичної характеристики цих

злочинів: суб'єкт злочину, предмет злочинного посягання, спосіб вчинення; розмір шкоди та ступінь тяжкості наслідків;

- запропоновано типовий перелік видів спеціальних знань, що використовуються під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень, до якого віднесено спеціальні криміналістичні знання, спеціальні економічні знання, спеціальні товарознавчі знання, спеціальні знання у галузях дослідження матеріалів, речовин та виробів; радіоактивних матеріалів; з питань землеустрою та ін.;

- згруповано напрями участі спеціалістів в огляді, обшуку, отриманні зразків для експертизи, допиті під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень: технічна допомога; тактико-методичні поради; створення умов для проведення слідчої (розшукової) дії; виявлення, фіксація, вилучення слідів, їх попереднє дослідження;

удосконалено:

- класифікацію форм використання спеціальних знань у кримінальному провадженні з урахуванням специфіки розслідування корупційних кримінальних правопорушень на процесуальні, непроцесуальні і змішану форму;

- організаційно-тактичні положення щодо одночасного допиту двох чи більше експертів у суді шляхом конкретизації причин розбіжностей у висновках експертів, залучених різними сторонами кримінального провадження про корупційне правопорушення;

дістало подальший розвиток:

- визначення напрямів вітчизняних наукових досліджень питань використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень;

- напрями використання спеціальних знань спеціаліста під час проведення ревізії та перевірки у кримінальному провадженні про корупційне правопорушення: визначення питань, що підлягають з'ясуванню; визначення розміру заподіяної матеріальної шкоди та відповідальних за це службових осіб; відбирання спеціалістом, що проводить ревізію або перевірку, письмових пояснення від посадових та матеріально відповідальних осіб; довідково-консультаційна допомога спеціаліста у сфері економіки;

- перелік судових експертиз, що проводяться у кримінальному провадженні про корупційне правопорушення, з виокремленням їх ідентифікаційних, діагностичних та класифікаційних завдань.

Використана емпірична база дослідження та джерела дозволили сформулювати такі обґрунтовані та достовірні наукові положення, висновки та рекомендації.

З позитивного, необхідно відмітити також емпіричну базу дослідження, яку становлять результати вивчення та узагальнення 155 архівних кримінальних проваджень про корупційні правопорушення у період 2017–2021 років; зведені дані анкетування 179 слідчих, 330 судових експертів з Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької,

Івано-Франківської, Київської, Львівської, Одеської, Рівненської, Чернівецької областей та м. Києва; слідча й експертна практика (зокрема, досвід роботи автора в експертних підрозділах МВС України); статистичні й аналітичні матеріали Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України, Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України за 2017–2021 роки. Використання такої емпіричної бази дослідження сприяло розробці не лише теоретично-обґрунтованих висновків, але й використання практичної інформації, накопичених знань та досвіду для істинності результатів дисертаційного дослідження.

Матеріали дослідження можуть бути використані практичній діяльності під час проведення судових експертиз, експертних досліджень, участі експертів як спеціалістів у слідчих (розшукових) діях і професійному навчанні працівників підрозділів Експертної служби МВС та в освітньому процесі – у системі професійної освіти слідчих, спеціалістів-криміналістів, судових експертів та під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Особливості розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» і підготовки навчальних та методичних посібників, підручників, курсів лекцій. Вказане підтверджується актами впровадження у діяльність Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України від 18.03.2021, а також Національної академії внутрішніх справ та Західноукраїнського національного університету від 31.03.2021.

Оцінка змісту дисертації. У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження; зазначено про зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну отриманих результатів, практичне значення отриманих результатів та надано відомості щодо шляхів і форм їх упровадження; визначено особистий внесок здобувача, наведено характеристику апробацій дисертанта, структуру та обсяг дисертації.

Так, у Розділі 1 «Теоретичні засади використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень» дисертант перш за все з'ясовує стан наукових досліджень питань використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень (підрозділ 1.1). При цьому автор визначає, що незважаючи на намагання науковців повно і всебічно дослідити і сформулювати поняття «спеціальні знання», тлумачення цього терміна у сучасному вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві відсутнє (с. 29 дисертації).

Досліджуючи стан наукових досліджень питань використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень (підрозділ 1.1.) автором обґрунтовано, що коло існуючих наукових досліджень з особливостей використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень досить широке. Їх ґрунтовний аналіз можна віднести до самостійного наукового дослідження, оскільки вони охоплюють характеристику вітчизняного і зарубіжного доробку з цієї

проблематики, надає змогу визначити необхідну базу для здійснення наступних наукових пошуків та зумовлюють їх напрями й зміст (с. 29 дисертації).

Необхідно підтримати думку автора, на с. 39-40 дисертації, що поряд із загальними особливостями використання спеціальних знань при розслідуванні різних видів кримінальних правопорушень, використання спеціальних знань у розслідуванні саме корупційних має специфічні особливості, а однією з таких особливостей є потреба у залученні до проведення слідчих (розшукових) дій широкого кола спеціалістів, призначення різних видів судових експертиз. Також на с. 41 дисертації вірно визначено, що у більшості наукових праць з кримінального права, у яких розглядається категорія кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, вона виокремлюється за такими ознаками: кримінальна караність, спеціальний суб'єкт (службова чи посадова особа), корисливий інтерес, наявність у суб'єкта владних повноважень.

Цікавим, для науки і практики, є висновок на підставі аналізу судової практики (підрозділ 1.2). Так, автор визначив, що аналіз судової практики з розгляду кримінальних справ про корупційні кримінальні правопорушення та даних Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, показує, що відсутність ознак, визначених Законом України «Про запобігання корупції» у складі злочинів, порушених за статтями, визначеними у примітці до ст. 45 КК України, виводить низку статей у так звану категорію «мертвих норм права», що посилює юридичні колізії та є передумовою подальшого вдосконалення діючого антикорупційного законодавства в частині його гармонізації (с. 44 дисертації).

Таким, що відповідає практиці є положення про те, що з метою розроблення на підставі аналізу отриманих відомостей методики застосування спеціальних знань при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень, передусім, доцільно здійснити їх криміналістичну класифікацію саме за цим критерієм. О.М. Шрамко зазначає, що це дасть змогу визначити найбільш доцільні форми та методи використання спеціальних знань у конкретних слідчих ситуаціях (с. 47 дисертації). А розробка дисертантом поняття «спеціальних знань» на с. 58 підсилило зміст дисертаційного дослідження.

Значний інтерес становлять дослідження автора у підрозділі 1.4. щодо суб'єктів і форм використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень. Так висновок про те, що обізнаними особами можуть бути будь-які суб'єкти, котрі володіють спеціальними знаннями та навичками, були залучені до кримінального провадження з метою сприяння уповноваженим особам у вирішенні питань, що виникають у кримінальному провадженні на підставі застосування власних спеціальних знань є вірним та достатньо обґрунтованим (с. 82).

Дисертант у підрозділі 2.1., при дослідженні участі спеціаліста у слідчих (розшукових) діях, визначив, що різноманіття речей, документів та інших слідів корупційних кримінальних правопорушень, що виявляються під час процесуальних дій, обумовлює необхідність залучення широкого кола

спеціалістів, що володіють спеціальними знаннями: від загальнокриміналістичних, до вузько спеціальних – в окремих галузях науки, техніки, мистецтва та ремесла (с. 98-99 дисертації).

У підрозділі 2.2. «Проведення спеціалістами ревізій і перевірок» О.М. Шрамко вірно сформульоване твердження про те, що розслідування корупційних правопорушень, вчинених шляхом зловживання своїм службовим становищем, а також інших їх видів, як правило, потребують проведення ревізій та перевірок на підприємствах, закладах та установах, де були виявлені ознаки корупційних дій їх посадових осіб. Однією з типових слідчих ситуацій під час розслідування окремих корупційних правопорушень є така, коли відомості про подію злочину отримуються за результатами планових перевірок чи ревізій.

Вірно також автор визначив, що фактичними підставами проведення планових ревізій та перевірок є необхідність реалізації відповідних планів, що складаються на певний термін контролюючими органами, а правовими підставами проведення планових ревізій та перевірок є накази, що видаються у відомствах і службах, які здійснюють контрольні функції (с. 139-140 дисертації).

Також заслуговує на увагу висновок дисертанта на с. 170-171 дисертації, що використання окремих видів криміналістичних обліків під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень залежить від низки чинників: сфери діяльності підприємства, установи, організації, де виявлено корупційні правопорушення, предмета посягання, способу вчинення правопорушення, слідової картини, характеристики особи злочинця та потерпілого, інших обставин. При цьому використовуються трасологічний, дактилоскопічний, балістичний обліки; облік холодної зброї; грошових знаків, бланків документів, цінних паперів та пластикових платіжних карток; осіб за ознаками зовнішності; наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів; записів голосів та мовлення осіб; ідентифікаційних позначень транспортних засобів та реквізитів документів; матеріалів, речовин та виробів та ін. З урахуванням конкретних обставин вчинення корупційного правопорушення зроблено висновок про можливість використання під час їх розслідування пожежно-технічного обліку й обліку генетичних ознак людини.

У Розділі 3, який присвячений участі експерта в окремих слідчих (розшукових) та судових діях під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень, у підрозділі 3.1. «Проведення судових експертиз», засновуючись на науковій літературі та нормативно-правових актах визначено, що призначення певного експертного дослідження залежить від багатьох чинників – сфери діяльності установи, підприємства або закладу, в якому виявлені правопорушення, предмета посягання, конкретних його об'єктів, способу вчинення кримінального правопорушення, слідової картини злочину, характеристики особи злочинця та потерпілого, інших обставин, що впливають на необхідність використання спеціальних знань експерта у науці, мистецтві чи ремеслі (с. 177 дисертації).

Опонент звертає увагу, що у вказаному підрозділі використано значну емпіричну базу, яка не використана над міру, а є тією емпіричною основою, яка дозволила сформулювати правильні висновки, пропозиції та рекомендації.

У підрозділі 3.2. дисертації автором досліджено допит експерта в суді у кримінальному провадженні про корупційне правопорушення.

Так, О.М. Шрамко правильно встановив, що До основних причин розбіжностей у висновках експертів, одержаних судом, як правило, є: надання інших вихідних даних сторонами кримінального провадження; різне формулювання питань; представлення інших порівняльних зразків; застосування експертами різних методик дослідження тощо (с. 215 дисертації).

У висновках автором сформульовано висновки, пропозиції й рекомендації, що відповідають вимогами наукової новизни, а дослідження сприяло виконанню наукового завдання щодо розроблення теоретичних засад і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел налічує 304 позиції та сформований за алфавітом. Кількість використаної наукової літератури є достатньою. Автор не лише використав праці вітчизняних науковців, але й закордонні наукові джерела. При цьому, автор у роботі часто використовує наукову полеміку із сучасними науковцями, яка вказує на творчий та професійний підхід автора до написання дисертації. Позитивним є використання судової практики, а також літератури мовою оригіналу (позиція 304 Списку використаних джерел).

Додатки містять зведені результати анкетування працівників слідчих підрозділів Національної поліції України (179 респондентів), зведені результати анкетування судових експертів (330 респондентів). Результати анкетування повністю відображенні у тексті дисертаційного дослідження на обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Також у додатках є акти впровадження результатів дисертаційної роботи, список публікацій здобувача за темою дисертації.

Загалом дисертаційне дослідження з обраної теми О.М. Шрамко здійснив на передовій методологічній основі, достатніх емпіричних даних та дослідженнях з криміналістики та кримінального процесу, на базі глибокого аналізу нормативно-правових актів і аргументованої полеміки.

В цілому роботу характеризує науковий, коректний стиль та вміння викладати матеріал, а сама робота відрізняється змістовною завершеністю, цілісністю і єдністю та свідчить про особистий внесок здобувача в юридичну науку.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Констатуючи позитивні результати дисертаційного дослідження, разом з тим, можна висловити окремі зауваження дискусійного характеру або як такі, що вимагають додаткової аргументації, корегування:

1. Так, варто не погодитись із запропонованим дисертантом підходом на с. 22 дисертації де автором визначено, що об'єкт дослідження –

правовідносини, що виникають у зв'язку з використанням спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень; експертна, слідча, судова практика. На думку опонента, експертна, слідча та судова практика не можуть бути об'єктом дисертаційного дослідження. Так, згідно п. 8 Наказу МОН «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40 мета і завдання дослідження формуються відповідно до предмета та об'єкта дослідження.

Об'єкт дослідження визначається як процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження (Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» від 01.01.1996). *Бюлетень ВАК України*. 2011, №9-10. С. 3. URL: <http://www.nbu.gov.ua/sites/default/files/msd/vymogydys.pdf>; Конспект лекцій з курсу «Методика виконання дисертаційної роботи (PhD Thesis Prospectus)» для здобувачів наукового ступеня доктора філософії / Укл. І.Я. Омецінська. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С. 19). Експертна, слідча та судова практика є емпіричною базою дисертаційного дослідження, а не процесом чи явищем, що породжує проблемну ситуацію.

У висловленому контексті було б доцільно, щоб під час захисту дисертант обґрунтував визначення ним у об'єкті дослідження посеред іншого й експертну, слідчу та судову практики.

2. На думку офіційного опонента, не повно сформульованим є умовивід про включення до переліку обізнаних осіб перекладача (сурдоперекладача). Адже перекладач (сурдоперекладач) не сприяють у кримінальному провадженні в отриманні чи фіксації фактичних даних, а лише здійснюють переклад пояснень, показань або документів. Тобто виконують передбачені КПК України права та обов'язки як і такі учасники кримінального провадження як секретар та судовий розпорядник. Інші ж обізнані особи, які визначені автором (спеціаліст, ревізор, перевіряючий, експерт) мають відношення до доказування у кримінальному провадженні.

Вважаю, що під час захисту, включення до переліку обізнаних осіб перекладача (сурдоперекладача) (на с. 4, 25, 79, 80, 82-84, 87, 94, 221) потребує додаткової аргументації.

3. На с. 50 дисертації автором визначено, що з криміналістичної точки зору предмети злочинного посягання можна поділити на загальні та спеціальні. У даному випадку спеціальним предметом корупційних кримінальних правопорушень є об'єкти матеріального світу, із спеціальним правовим статусом, обіг яких врегульовується окремими правовими нормами, а встановлення приналежності до яких, а також визначення їх якісних та кількісних характеристик неможливе без використання спеціальних знань. Як зазначає О.М. Шрамко, то до корупційних кримінальних правопорушень із спеціальним предметом відносяться злочини, передбачені ст. 210 (бюджетні кошти), ст. 262 (вогнепальна зброя, боєприпаси вибухові речовини та радіоактивні матеріали), ст. 308, ст. 312 та ст. 320 (наркотичні засоби,

психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори), ст. 313 (обладнання призначене для виготовлення наркотичних засобів психотропних речовин та їх аналогів), ст. 357 (документи, штампи, печатки), ст. 410 (зброя, бойові припаси, вибухові або інші бойові речовини, засоби пересування, військова та спеціальна техніка чи інше військове майно). Водночас, автор не розкрив сутність загального предмета злочинного посягання.

Під час прилюдного захисту бажано деталізувати, що дисертант розуміє під поняттям загальний предмет злочинного посягання у контексті його дисертаційного дослідження.

4. Таким, що не відповідає змісту КПК України є умовивід на с. 209 дисертації. Так, автор зазначив наступне: «відомо, що на стадії досудового розслідування допиту експерта не передбачено. У ст. 224 КПК України, що присвячена допиту на стадії досудового розслідування, йде мова лише про допит свідка і потерпілого, хоча у п. 2 ч. 5 ст. 69 КПК України зазначається про обов'язок експерта прибути не лише до суду, але й до слідчого та прокурора і дати відповіді на поставлені запитання під час допиту». Необхідно звернути увагу, що Законом № 2447-VIII від 07.06.2018 у пункт 2 частини п'ятої статті 69 КПК України були внесені зміни. І на сьогодні слідчий та прокурор виключені з переліку осіб щодо яких у експерта є обов'язок прибути і дати відповіді на запитання під час допиту.

Але наведені зауваження мають рекомендаційний, дискусійний характер, оскільки здобувач має право висловлювати власну аргументовану позицію, та істотно не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи О. М. Шрамка та не зменшують її теоретичну і науково-практичну значимість як для науки, так і для правозастосовної практики.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація вносить свій вклад у розвиток процесуально-правової науки взагалі, та у дослідження актуальних проблем використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень зокрема.

Аналіз дисертації О.М. Шрамка та праць, опублікованих за темою дисертації, свідчить про актуальність обраної теми дослідження, достатню обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих в дисертації, їх достовірність і новизну, повноту їх викладу в опублікованих працях у фахових виданнях.

Дисертацію оформлено згідно з установленими вимогами, що висуваються для дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Самостійність цього дослідження не викликає сумнівів. Положення, які доводяться в роботі, відбиваються також у публікаціях з досліджуваної теми.

В сукупності наведені у відзиві позитивні положення щодо дисертації свідчать про вирішення дисертантом актуальної наукової проблеми. Відповідно дисертаційна робота О.М. Шрамка є самостійним науковим дослідженням, яке містить теоретичні висновки і практичні рекомендації, що становлять безперечний інтерес для юридичної науки.

Що ж стосується тих висновків і пропозицій, які винесені на захист, то всі вони є достатньо аргументованими і становлять самостійний творчий доробок дисертанта. Тема і зміст дисертації відповідають науковій спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність (081 «Право»).

Публікації дисертанта з достатньою повнотою відображають зміст дисертації.

Загальний висновок:

Таким чином, дисертація Шрамка Олександра Михайловича на тему: «Використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень» є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретну наукову проблему, яка має істотне значення для криміналістики і судово-експертної діяльності. Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності (081 «Право»), робота пройшла належну апробацію, порушень академічної доброчесності в ній не виявлено. Дисертація відповідає Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а її автор – Шрамко Олександр Михайлович – на основі публічного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Опонент:

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри права та правоохоронної діяльності
Хмельницького інституту імені Блаженнішого Володимира,
Митрополита Київського і всієї України
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»

Ю. В. Циганюк

Підпис Циганюк Ю.В. засвідчую.

*Заспіваний директор
Хмельницького інституту імені
МОН
12.08.2021*

В.О. Циганюк